

Uddrag af bogen:

"Det Nørrejdyske Redningsvæsen" – Dets tilblivelse, organisation og historie.

Af Fuldmægtig ved redningsvæsenet, C. P. Eisenreich, udgivet af E. Jespersens Forlag, København, 1927.

Der foreligger tilsyneladende ikke en samlet oversigt over det danske redningsvæsen, og da der heller ikke ved Redningsvæsenets 50 års jubilæum i 1902 heller ikke lykkedes at få fremstillet en beretning, har C. P. Eisenreich i 1927, i forbindelse med redningsvæsenets 75 års jubilæum, forsøgt at få fremstillet en sådan beretning.

For at forstå baggrunden for denne beretning er det efter min opfattelse værd at notere forordet fra bogen:

I Hvorvel der saagodtsom lige siden det Nørrejdyske Redningsvæsens Oprettelse hvert Aar ved paagældende Ministeriums Foranstaltning er bleven udgivet en Beretning om Redningsvæsenets Virksomhed i det da sidst forløbne Aar, og uagtet der ofte i forskellige Tidsskrifter og Ugeblade har været indeholdt Fremstilling af Redningsvæsenets Tilblivelse og Historie, giver disse Beretninger og Fremstillinger dog ikke noget egentlig Billede af hele Institutionens Udvikling.

Der er nu forløbet 75 aar, siden Redningsvæsenet blev organiseret som Statsinstitution, og da det ved dets 50 Aars Jubilæum i 1902 ikke lykkedes at faa fremstillet en Beretning om dets historie til den tid, har jeg nu forsøgt at udarbejde en saadan. De kilder, der staar til min Raadighed, omfatter imidlertid kun den del af Redningsvæsenet, som gaar under Navn af "Det nørrejdyske Redningsvæsen", og derfor indeholder nærværende Beretning ogsaa kun dettes historie. Jeg har benyttet mig af de i Redningsvæsenets Arkiv værende Beretninger, af de i Ministeriet udgivne Aarsberetninger samt af Notitser, fremsatte af afdøde Redningsbestyrer, Konsul A. Andersen, men i øvrigt har jeg søgt at give fremstillingen af Redningsvæsenets Historie en saa populær form som muligt og at ordnet Stoffet saaledes, at Beretningen ogsaa vil kunne benyttes som Haandbog.

Det er imidlertid saaledes, at man ikke kan skildre Redningsvæsenets Virksomhed i den forløbne aarrække uden at blive greben af en dybfølt trang til at sende en Tak ikke alene til de Mænd, der havde Tanke for Stiftelsen og Udviklingen af Institutionen, saaledes at denne er naaet op til den Højde, som den nu er, men ogsaa en særlig til de Kystboere, som ved Hundreder af Lejligheder under særdeles farefulde Omstændigheder har vovet eget Liv for at redde andre Medmenneskers.

Og naar Beretningen navnlig ved de forskellige Stationers Historie muligt er bleven noget langtrukken og ensartet, da maa det tjene til min Undskyldning, at Pietetsfølelse overfor de brave Mænd, der her er optraadt, har bevirket, at jeg ikke har kunnet undlade at tage saa meget som muligt med. Men hertil kommer, at ihvorvel der uundgaeligt vil forekomme nogen Ensartethed i Beretningerne om mange af de forskellige Redningsforetagender, saa er der ved Fremstillingen af disse, dog saa mange Forhold, der griber ind, og som hver for sig viser de Vanskeligheder og Forhindringer, der kan indtræffe, at det har været nødvendigt at medtage alt dette, for at give et fuldtro Billede af de paagældende virksomheder.

Skagen i Januar 1927.

C. P. EISENREICH

Fuldmægtig ved Redningsvæsenet.

I bogen berettes ganske præcist om antallet af strandinger, reddede personer, omkomne personer, samt om opgørelse over reddede med redningsbåde og med raketapparater, hvor de strandede både var hjemmehørende m.m.

Tilsvarende foreligger oplysninger om de enkelte redningsstationers virke. Her oplyses bl.a.

- at redningsstationen i Thyborøn er oprettet i 1852, og at 191 personer er reddet via redningsbåd og 298 personer via raketapparat.
- at redningsstationen i Flyvholm er oprettet i 1852 – som en af de allerførste, at 293 personer er reddet via redningsbåd og 429 reddet via raketapparat.
- at redningsstationen i Liløre er oprettet i 1887, at 87 personer er reddet via redningsbåd og 51 er reddet via raketapparat.

Over de 75 år er redningsbådene kæntret flere gange. Således bl.a. også ved Flyvholm, hvor redningsbåden kæntrede den 27. dec. 1862, og hvor 1 besætningsmedlem og 2 skibbrudne omkom. Tilsvarende ved en øvelse den 26. marts 1885, hvor der heldigvis ikke omkom nogen.

Endvidere berettes om konstruktionen af redningsbåde, hvor og hvornår disse blev placeret på de enkelte redningsstationer. Tilsvarende oplyses om raketapparaters konstruktion m.m.

Som et kuriosum kan nævnes, at der også er redegjort for oprettelse af telefonforbindelser mellem redningsstationer.

Således anføres bl.a.:

”Medens det varede adskillige Aar, inden der blev skredet til at indføre Vagttjeneste på Kysten, gik der kun et Par Aar, før Telefonanlæggene på Kysten tog sin Begyndelse. De første Anlæg fandt Sted i Finansaaret 1886 – 87, da der anlagdes Ledninger mellem Stationerne Flyvholm og Thyborøn, nærmest for i Strandingstilfælde at kunne tilkalde Heste til sidstnævnte sted, hvor der ingen Heste findes, samt fra Stationen Kandestederne til Ranrød, hvorfra der ligeledes skal rekvireres Heste i paakommende tilfælde, men hvor ogsaa størstedelen af Mandskabet har Bopæl.”

I en større del af bogen fortælles om de enkelte stationers historie, hvornår og hvilke redaktioner der er gennemført med antal reddede, om enkeltpersoner knyttet til stationerne og om enkelte strandinger og de følgende barske redningsaktioner.

Her gengives 3 spændende beretninger om strandinger og redningsaktioner med udgangspunkt i redningsstation Flyvholm.

Den 25. November 1865 – Strandingen af Barkskibet ”Amazone” af Stralsund.

Den 25. November 1865 hen paa Aftenen strandede $\frac{3}{4}$ Mil Nord for Stationen Flyvholm Barkskibet ”Amazone” af Stralsund. Det blæste en Storm ad SO, med voldsom oprørt Sø. Saasart Strandingen var bemærket, førtes Raketapparaterne baade fra Stationn Flyvholm og fra Stationen Thyborøn til Strandingstedet, ligesom Redningsbaaden fra førstnævnte Station ogsaa bragtes til Stede. Raketapparaterne fra Thyborøn kom først, og det blev straks forsøgt at opnaa Forbindelse med Skibet, som stod paa Yderkanten af 2. Revle, ca. 100 Favne fra Land, med Boven ret ind efter. Der affyredes tre Raketter,

men det var med det herskende Mørke aldeles umuligt at se, om de lagde Linerne over Skibet, og lige ugørligt var det i det herskende Mørke at forsøge paa at gaa ud med Redningsbaaden. Ved Totiden om Natten besluttedes det igen at affyre en Raket, og dette skete af Stationen Flyvholms mandskab. Med denne Raket tilvejebragtes der Forbindelse, og ved Raab samt ved at blinke med Lanterne, søgtes det at gøre det strandede Mandskab begribeligt, at det skulde hale Raketlinien ud. Efter nogen Tids Forløb begyndte det strandede Mandskab Udhalingen, men paa Grund af den stærke Strøm langs Land og tilsyneladende Ulyst eller Udygtighed til at hale paa Linen, gik det meget langsomt og afbrødes undertiden med meget lange Mellemrum. Omtrent Kl. 4 ophørte de skibbrudne ganske med at hale paa Linen og forlod, saavidt det kunde skønnes, Dækket. Fra Redningsmandskabets Side lod der sig saaledes intet videre foretage, før det blev Dag. Saa snart det blev saa lyst, at man kunde se Skibet, og hvad der foregik, kom de skibbrudne atter til Syne, og det viste sig nu, at Stjerteblokken med Udhalingslinen var fast om Bord. Fra Land paabegyndtes ufortøvet Indhalingen for at faa Tampen af Udhalingslinen saaledes, at den tykke Trosse kunde fastgøres. Næppe var den tykke Trosse halet 20 Favne fra Strandbredden, før Forbindelsen blev afbrudt, idet Stjerteblokken ikke havde været ordentlig fastgjort om Bord, og den gik løs. Udhalingslinen blev ufortøvet indhalet, og forsøg blev gjort med at tilvejebringe en ny Forbindelse. Der affyredes 2 Raketter, men ingen af dem lagde Linen over Skibet. Det var nu tydeligt, at dette snart vilde blive sønderslået, da større Vragdelebegyndte at drive ind, og Masterne slingredetil hver sin Side, og det med Jernbaneskiner tungt lastede Skib havde ikke megen Modstandskraft. Man forsøgte nu med en dobbelt Raket, og denne gik saa heldig, at de skibbrudne fik tag i Linen, og der blev da atter givet Signal til Besætningen, der nu havde forlagt Agterskibet og opholdt sig paa Bakken, om at hale Stjerteblokken ud paany. Paa en Gang og uden nogen forugaet Tilkendegivelse styrede hele Besætningen, 10 Mand sig i Havet, fastbundne til den udkastede Raketline. Saa hurtigt ske kunde, men dog under lagttagelse af den tilbørlige Forsigtighed for ikke at sprænge linen, haledes de skibbrudne til Land. Da den første af de paagældende, et ungt Menneske på 17 Aar var kommen saa nær, at det blev muligt at Udfri ham, som havde Trykket af den øvrige Besætning hvilende paa sig, var han mørkeblå i Ansigtet, og Fraaden stod omkring Munden. Den øvrige Indhaling blev tilendebragt med det Resultat, at linen efter den femte i Rækken viste et kort Brud, som under de givne Omstændigheder skønnedes at være fremkaldt ved Kapning med en Kniv. Paa anden måde kan denne uopklæde Tildragelse ikke Forstaas, fordi en ved Vægten paa Raketlinen fremkaldt Bristning paa den givne Afstand af 300 Alen vilde være sket mellem Land og den første Mand, hvor den største Spænding faldt, men kunde derimod ikke fremkomme, hvor Brudstedet fandtes, da Afstanden, Mand og Mand imellem, kun var en Alen. Men dertil kom, at Raketlinen var fastgjort med Vevlingestik om hver af de paagældende. Kaptajnen, Styrmanden og 3 Matroser forulykkede, og deres Lig drev senere i Land paa Agger Strand, fastbundne til hinanden paa den anførte Maade. To Timer efter at de 5 Mand var komne til Land, sønderlages Skibet aldeles. Som Grund til den fortvivlede Beslutning at springe over Bord fortøjede til Raketlinen, anførte de reddede, at de var ukendte med, hvorledes Redningen skulde foregaa, samt at Kaptajnen havde anordnet, at de skulde springe over Bord, fastbundne til Raketlinen. Blandt det i Land drevne Vraggoods fandtes en Pult, i hvilken bl.a. var 2 Eksemplarer udfærdigede i det tyske Sprog, af den af det danske Indenrigsministerium udsendte Anvisning for Søfarende til Redningsapparternes Anvendelse. Denne Omstændighed er saare betegnende, sammenholdt med Besætningens udviste Mangel paa Kendskab til Sagen, og synes at vidne om, at Anvisningen var bleven upaaagtet om Bord.

Den 25. september 1868. – "Alexander Newsky".

Den 25. september 1868 blev Beboerne paa Harboøre vækkede tidlig om Morgenens ved at høre Nødskud fra Havet, og da de kom til Stranden, saa de ud for Knopper et meget stort Skib i en afstand af 600 Alen fra Land. Det var den russiske Fregat " Alexander Newsky", som kom fra Plymuth og var bestemt hjemefter. Skibet havde en Besætning af 730 Mand, og den russiske Storfyrst Alexis gjorde Tjeneste om Bord som Officer. Det

blæste en stiv Kuling af NNV, og Søen var meget høj. Raketapparaterne førtes så hurtigt som muligt til Strandingsstedet, der var $\frac{3}{4}$ Mil Nord for Stationen Flyvholm. Ved Daggry havde Fregattens Redningbaad sat fra Borde med 17 Mand, og den kom ogsaa lykkelig til Land, men havde mistet alle sine Aarer, saa den ikke kunne gaa ud igen. Paa Grund af den store Afstand fra Land, blev der benyttet dobbelte Rakter, men først ved det tredje Raketkast blev der opnaaet Forbindelse, idet en af Besætningen sprang over Bord med en Line om Livet og fik opfisket Raketlinen, som flød i Skibets Nærhed. Men Redningsbaaden fra Flyvholm ankom nu paa Stranden, og saa hurtigt som muligt som Omstændighederne tillod det, samt efter megen Anstrengelse fra Redningsmandskabet og Kystboernes side, lykkedes det at faa den flot og roet ud til Fregatten, fra hvilken den blandt andre medbragte nogle syge og saarede samt en Officer, som heldigt bragtes i Land.

Redningsbaaden blev igen bemanded og bragt ud i Havstokken, hvorfra den imidlertid ikke kunne bringes videre, eftersom den efter alt at dømmes, var saa meget beskadiget, at dens <selvlæsnings>evne var gaaet tabt. Redningsbaaden blev nu landsat, adskilt og rensset for en stor Mængde Sand, som aldeles havde fyldt den mellem Luftkasserne. Det viste sig tillige, at alt Bundtømmeret i Baaden var brækket, og at de mellem Luftkasserne indtrængte Sten havde frembragt Huller i Kasserne, som i Stedet for Luft indeholdt en stor Mængde Vand. Saa godt som muligt blev de forefundne Huller proppede, Baaden samlet og igen bemanded, men ankommen i Havstokken kunde den slet ikke lænse sig for den indstrømmende Vandmasse, med vedblev at følge Bunden og måtte af den Grund landsættes. Man forsøgte saa med Raketapparatet, hvormed der som bemærket var opnaaet forbindelse, men denne var bleven uklar og indviklet i Rigningen, der var kappet og laa ved Siden af Skibet. Efter megen Besvær lykkedes det at klare det hele, men da Redningsstolen skulde hales ind, var der gaaet 2 Mand i denne, og ved Indhalingen sprængtes linen, saa de to Mand hang på Trossen mellem Skibet og Land. De maatte saa hales tilbage til Skibet.

Til alt Held begyndte Vejret nu at bedage, og Søen lagde sig betydelig. En Kystens Fiskerbaade gik ud og føyte heldig nogle af Besætningen i Land. Flere Fiskerbaade, ogsaa fra Thyborøn, kom til, og desuden var ogsaa Fregattens egen Redningsbaad bleven forsynet med friske Aarer, saa den kunde deltage i Virksomheden.

Det blev ogsaa paany forsøgt med Flyvholms Redningsbaad, men det viste sig atter, at den var bleven saa beskadiget under det første Forsøg, at den var aldeles ubrugelig.

Der var Kappestrid mellem Baadene, men alt gik nu heldigt, især da Vejret efterhaanden helt var stinet af, og ved Solens Nedgang var Redningen af den sore Besætning tilendebragt. Da Skibets Redningsbaad første Gang om Morgenen var kommen i Land og ikke kunde gaa ud igen, da den havde mistet Aarerne, var der fra Fregatten udsat en mindre Baad med 7 Mand, men ankommen paa Revlen ramtes Baaden af en Braadsø, som kæntrede den, hvorved 4 Mand omkom. Den ene af de omkomne var en Officer, som kort før sin Død havde givet Bevis for sin Uforfærdethed. Under Affyringen af Nøskuddene kastede et Skud en Mand over bord, hvorved han mistede en Arm og fik den anden kvæstet, men uagtet den tilskadekomne Mand faldt ud mofd Havet, hvor Braadsøen væltede mod Skibet, sprang den pågældende Officer straks over Bord og reddede den ulykkelige.

Den russiske Storfyrste lod straks efter Redningen udbetale store Pengebelønninger til de, som havde deltaget i Redningen, og senere udbetalte den russiske Regering ogsaa en Belønning paa 3500 Rubler, ligesom der blev uddelt en hel Række Dekorationer og Medaljer til de Mænd, der særlig havde gjort sig fortjent.

Den 19. januar 1900.

Den 19. jan. 1900 om Eftermiddagen Kl. 4½ kom der Bud til Redningsstationerne Flyvholm og Liløre om hurtigst muligt at komme med Redningsbaaden, da der var flere Fiskerbåde ude, og som ikke kunde lande ved egen Hjælp paa Grund af voldsom Sø, hvortil kom, at Redningsdamperen "Vestkysten", som var bleven tilkaldt, ikke kunde komme ud af Limfjorden paa Grund af Is. Flyvholm Redningsmandskab afgik hurtigst muligt med Baaden til Langerhuse, hvor der laa 2 Baade udenfor og afventede Hjælp. Det blæste en Storm af SSO. med meget haarde Snebyger, og Søen var som anført i svært Oprør. Redningsbaaden kom dog heldig flot og roedes ud til den Fiskerbaad, som laa længst ude, idet man da mente at tage Besætningen fra den anden Baad på Vejen ind efter. Redningsbaaden fik heldigt optaget 5 Mand fra den yderste Baad, men den var da dreven noget i Læ, og troda alle Anstrengelser, viste det sig umuligt at naa den anden Baad, hvorfor Redningsbaaden måtte søge Land, som den heldigt naaede Kl. 7 om Aftenen omtrent ½ Mil Nord for Udgangsstedet. Redningsbaadens Vogn og Hestene bragtes hurtigst til stede, og den kørtes tilbage til Langerhuse, hvor den Kl. 9 om Aftenen atter gik ud. Efter store Anstrengelser kom den endelig ud til Fiskerbaaden og optog dennes Besætning, 6 mand, som heldigt førtes i Land Kl. 10 Aften. Da der nu ikke var flere Fiskerbaade at se under Kysten, blev Redningsbaaden halet op, og der blev sat Vagt, idet der endnu savnedes et Par Baade.

Liløre Redningsbaad var afgaaet fra Stationen Kl. 5. Der manglede nogle af den s faste Mandskab, idet disse var paa Havet, men der meldte sig straks frivillige i deres Sted. Baaden gjorde Holdt ud for Vrist, som var Landingsplads for nogle af de savnede Baade, og den forblev der, indtil der ved Syvtiden kom Bud om at komme Nord efter, hvor nogle af Baadene saas opankrede. Da Redningsbaaden Kl. 8 ankom til dette Sted, var Flyvholm Baad i Færd med at gaa ud, og man hjalp da til med at bringe den flot, men saa kom der Bud om, at der laa en Fiskerbaad længere Nord paa. Skønt Hestene var aldeles udasede ved at slæbe på Redningsbaaden i det forrygende Snevejr, begav man sig straks paa Vejen, og ankom til Knopper Kl. 10, hvor det mentes, at Fiskerbaaden var set, men Snevejret gjorde det umuligt at se noget. Hestene spændtes fra og bragtes i Hus, og Mandskabet gik Vagt paa Stranden, for om muligt at se et Signal fra Fiskerbaaden. Ved Totiden om Natten faldt Vinden lidt og gik om til SV., men der var intet Tegn at se til Baaden. Opsynsmanden lod da affyre en Signalkomet, og kort efter saa man da ogsaa en Lygte i SV. Redningsbaaden blev hurtigt gjort klar og sat ud, men to Gange blev den kastet tilbage paa Stranden, og først ved tredje Forsøg lykkedes det at faa den ud. Der blev tændt et Strandingslys, der var af god Virkning i den mørke Nat. Efter en haard Kamp naaede Redningsbaaden ud til Fiskerne, som 5 Mand i Tal optoges og heldigt førtes til Land. Der blev saa atter sat Vagt, idet der endnu manglede en Baad, men ved Dagens Frembud kunde der ikke ses nogen, og Redningsbaaden førtes da tilbage til Stationen, hvor den dog først ankom Kl. 12 om Middagen. Der indløb nu ogsaa Meddelelse om, at den savnede Fiskerbaad var drevet helt Nord paa til Vorupør, hvor dens Besætning var bleven reddet af den derværende Redningsbaad. Det var yderst besværlige Redninger, der her var fuldførte, og Ministeriet tildelte ogsaa de paagældende Mandskaber en velfortjent Ekstrabelønning.